

SAKK

Új alapokon az úszásoktatás

Világ bajnoki elődöntők után

Lezajlottak a világ bajnokjelöltek párosmérkőzéseinek elődöntői, s a magyar sakkközösség reprezentánsa, Portisch Lajos nem jutott tovább. Szomorúak vagyunk — de elkeseredésre semmi okunk. Elvégre nem akárcsak az a Tigran Petroszjan, aki legyőzte!

De tartsunk sorrendet! Amikor megkaptuk, hogy ki mivel játszik a sors szezélyéből, azonnal láttuk, hogy a Petroszjan-Portisch mérkőzés lesz a legnehezebb. Az Elő Árpád amerikai magyar matematikus pont-rendszere és az ahhoz fűződő egyszerű számításmod is azt mutatta, hogy csak ennek a párnak a továbbjutója bizonyíthat. Spaszki ellen az amerikai Byrnenek stmmi esélye sem volt, pontosan a papírforma alapján várható hat játszmában győzött a volt világ bajnok. Azt is elárulta az előzetes számítás, hogy Korcsnoj nagyon esélyes Mecking ellen, győzött is az „ellentámadások nagymestere”, de a brazil fiatalember tovább húzta a mérkőzést, mint amennyit az Elő rendszer adott neki. Ennek persze magyarázata fiatalasága, most feltörő ereje az azonban nyilvánvaló volt, hogy Korcsnoj ellen mindez kevés lesz. — Viszont rövidebb lett a vártnál a Karpov-Polugajevszkij mérkőzés. Itt nem volt ekkora a játékerők különbsége, de Polugajevszkij váratlan gyors összeomlása nemcsak Karpov 21 évével magyarázható, hanem Polugajevszkij fáradtságával is.

A Petroszjan-Portisch mérkőzésre az Elő rendszer alapján végzett számítás igen minimális előnyt mutatott Portisch javára: 18 és fél: 17 és fél. A mérkőzés maximális hossza azonban 16 játszma, ott tehát még 3:8-as döntetlent jósolt a papírforma. A madridi versenyen Portisch gyengén szerepelt, elvesztette a kis pontelőnyét is, mostmár tisztán döntetlen volt a jóslat. Mit jelent ez? Azt, hogy a játékerők egyenlők, egyéb tényezők döntenek, s erősen tekintetbe kell venni a két játékos egyéniségét. De ez is nagyon hasonló: mindketten elsősorban stratégák, az egyszerű állások művészei, gyengéjük, hogy viszonylag könnyen remiznek, erejük, hogy nagyon nehéz ellenük győzni. Petroszjanról azt mondták, hogy évente egy játszmát veszít, s az 1974-es már megtörtént a Szovjetunió bajnoksága döntőjében. — Így ki lehet mondani a valószínű eredményt: az győz, aki az első játszmát megnyeri — mert utána a többi kihúzza remire.

Valóban az győzött, aki elsőnek nyert játszmát, de nem egészen úgy, ahogy vártuk. Petroszjan vezetése után remik sorozata következett, majd Petroszjan második győzelme. Ezt még várni lehetett, hiszen Portisch kényszerhelyzetben élesen kellett játszani. Ekkor jöttek a meglepetések. Portisch a 10. és 12. játszma megnyerésével kiegyenlített. Erre senki sem számított, talán maga Portisch sem. S amikor úgy éreztük, hogy lélektanilag előnyben van, hiszen veszített pozíciót egyenlített ki, jött a hideg zuhany: Petroszjan győzött, s megszerezte a továbbjutáshoz szükséges harmadik győzelmet.

Korai volna most az alulmaradás okát keresni: Fáradtság? A két győzelem okozta túlzott önbizalom? Valószínűnek látszik, hogy a mérkőzés meglesése akkor dőlt el, amikor Petroszjan vezetéshez jutott, a kiegyenlítést sokat kivett éljátékosunkból. E pillanatban úgy látszik, nem a játékerők közötti különbség döntött Petroszjan javára, hanem a jobb előkészület, hiszen olyan megnyitásban újtott és győzött, amelyet Portisch is, ő is többször megjátszott.

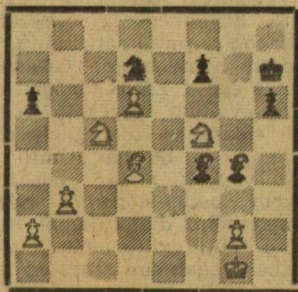
Szomorúak vagyunk, nem sikerült! Röstelkedni azonban nincs okunk, hiszen az exvilág bajnok igazán szépen játszott, Portisch

mindent megtett, ő veszített a négy kiesett közül a legkisebb arányban. Ő volt a szovjet versenyzőkön kívül az egyetlen európai, aki idáig eljutott. Kíváncsi vagyunk nagymesterünknek sikeres éveket — és három év múlva nagyobb szerencsét!

Vigasztalóul pedig nézzük meg a 10. játszmát, Portisch első győzelmét.

Világos: Portisch Lajos. Sötét: Tigran Petroszjan. 1. d4, d5 2. c4, e6 3. He3, Fe7 4. Hf3, Hf6 5. Fg5, 0-0 6. e3, Hbd7 7. Be1, a6 (A szokásos c6 helyett az úgynevezett karlsbadi változatba invitálja világost, Most 8. Fd3-ra dc: 9. Fe4: b5, majd c5 jön és két lépés helyett egy lépésben jut a c gyalog c5-re. Eppen ezért itt 8. cd: a szokásos az úgynevezett minoritás támadással. Portisch azonban más utat választ.) 8. c5 (Igen ritkán alkalmazott lépés, amelyet először 1925-ben játszott meg Aljechin a svájci Henneberger ellen. Sötét e5 ellenlépésre játszik, igen gyakran eredményesen. A lépés megtétele Portisch harci kedvéből, elszántságáról tanúskodik.) 8. ...c6 9. Fd3 (Még ritkább, itt b4 szokásos. A tett lépést Katetov itt játszotta meg egy szovjet versenyen Bronstein ellen.) 9. ...b6 10. cb:, c5 11. 0-0, c4 12. Fe2, Hb6: (Petroszjan ellenesélyeket teremtett a vezérszárnyon. Végjátékban a c4 gyalog is igen erős lenne, de a végjátékig el is kellene jutni.) 13. He5, Fb7 14. f4, Bb8 (Sötét itt kockázatosnak ítélte 14. ...Hd7 folytatást, pedig valószínű, hogy túléles válasz lenne 15. Vh5, g6 16. Hg6: hg: 17. Fg6: fg: 18. Vg6:, Kh8 19. Bf3, Fg5: 20. Bh3, Fh4 miatt.) 15. f5, Hbd7 16. Ff4, Be8 17. Vf3 (A támadás életveszélyes, sötét cserékkel próbálja enyhíteni.) ef: 18. Ff5, He5: 19. de:, He4 20. He4:, de: 21. Vh3, g6 22. Bed1, Vb6 23. Bd7, Bce8 (Szép a támadás, korrekt a védelem. Most 24. Fh6-ra Fe8 következne.) 24. e6! gf: (Nincs más, mert f6-ra áldozat jön g6-on.) 25. Be7: Be7: 26. Vg3+, Kh8 27. Fh6, fe: (Bg8-ra 28. Ve5+, f6 29. Vf6:+, Beg7 30. Bdl jött volna.) 28. Ff8: Bg7 29. Fh6, Va5 (Számításba jött 29. ...Vc5 30. Ff4, h6 31. Vg6, Vd5 32. Fe5+, Ve5: 33. Ve8+ stb.) 30. Vb8+, Va8 31. Ve5+, Kg8 32. Ve6:+, Bf7 33. Bf5: és sötét feladta

TANULJ KOMBINÁLNI!
PEJEV-VUKICS
Kapfenberg, 1970

Világos: Kgl, Fd4, He5, Hf5
gy: a2, b3, d6, g2 (8)
Sötét: Kh7, Ff4, Fg4, Hd7
gy: a6, f7, h6 (7)

A bolgár mester mintaszerűen értékesítette többletgyalogosát jügoszláv ellenfele ellen. Hogyan?

Megfejtés az előző számból: GIPS-LIS-MIKENAS 1. ...a2? 2. h6: Kh6: 3. Hf5+: gf: 4. Vf8+: Kg5 5. Bf7: a1v+ 6. Kg2: f4? (Itt volt az alkalom az egyik vezér feláldozásával menekülni: ...Vf2: Mikenasnak azonban illúziói vannak.) 7. Bg7+, Kf5 8. Ve5+, Ke4 (Ve5-re 9. g4! a 11. Ve2+ és sötét feladta.)
válasz) 9. Vcl+, Vd4 10. Be7+, Kf5

Dr. MOSONYI KÁLMÁN

Kupagyőzelem

Február közepén Kiskunfélegyházán női kosárlabdatornát rendeztek a Kiskun Kupáért. Az Iparitanuló Intézet modern tornatermében az első napon a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola csapata a Kecskeméti SC tartala-ék együttesével mérkőzött és nagy küzdelem után egy pontos, 47:46 arányú győzelmet aratott. A döntőben a házigazdák, a Kiskunfélegyházi Vasas ellen léptek pályára a főiskolás lányok és biztosan 65:37 arányban diadalmaszkodtak.

A siker annál is inkább elismerésre méltó, mivel mindössze

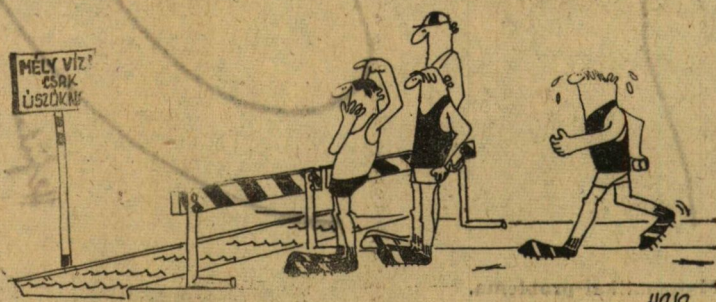
két hét állt rendelkezésre a felkészüléshez. A torna legeredményesebb játékosának Mészáros Erzsébet bizonyult, aki 45 ponttal járult hozzá a sikerhez. A csapat valamennyi tagja kitűnőre vizsgázott lelkesedésből és küzdelemből. Pungor Miklós vezető irányításával az alábbi összetételű csapat vívta ki a szép sikert: Laukó Emilia, Dombi Júlia, Klavara Éva, Mészáros Erzsébet, Szegedi Katalin, Tokár Anikó, Kresmarik Judit, Lakatos Erzsébet, Dunay Livia, Imre Edit, Lázár Mária.

Ellentét... Napjainkban egyre divatosabbá válik az úszás, mint a „létfenntartás” és az egészség- karbantartásnak eszköze. Az uszodai vízfelületek és a szakemberek hiánya ezzel szemben világgelenség, hiszen olyan úszoparadicsomokban is, mint Kalifornia, vagy Ausztrália, nagy gondot jelent az oktatás. Ezek után azt hiszem el is tekinthetünk a honi adottságok taglalásától, mert akár az újszegedi, akár a budai Császár uszoda lehetőségei messze állnak az ideáltól.

Ők hárman...

A szakemberek azonban sehol sem törődnek bele a szomorú tényekbe. Göteborgtól Sidney-ig, Moszkvától Los Angelesig kísérletek folynak a lehetőségek jobb kihasználására, valamint a gyorsabb oktatás érdekében. Örömmünkre szolgál, hogy Szeged neve is ott szerepel a kutató műhelyek sorában. A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola három oktatója — dr. Riesz Béla, a neveléstudományi tanszék docense, Kovács Iván, a testnevelési tanszék adjunktusa, és Gyémánt Imre, a testnevelési tanszék tanársegége — ugyanis kutatói csapatot alkotva az úszásoktatás racionalizálásával foglalkozik.

A pozsonyi testnevelési főiskola irányításával Szlovákiában nagy arányú kutatás indult az

Meglepetés

A JATE tömegsportjának jellemzője:

Kevés létesítmény — gazdag program

Szinte közhelyszerű leírni, hogy egy ország minőségi sportjának a tömegsport az aranyfedezete. Ha tehát a szemléletesség kedvéért egy piramishoz hasonlítjuk sportéletünket, akkor nyilvánvalóvá válik, hogy az alap szélessége határozza meg annak magasságát. S hogy ez a csúcs „aranyos” legyen, annak érdekében más országokban az egyetemek is sokat tesznek. A Szovjetunióban és az USA-ban egy-egy főiskolai bajnokságok a rendkívül magas színvonal követelményeként számos világ és országos, csúcseredmény születik, nálunk pedig... Magyarországon az egyetemeken a sport amolyan megtört gyerekek, szükséges rossz — legalábbis a legutóbbi időkig. Remélhetően azonban a pécsi I. Országos Felsőoktatási Testi Nevelési Konferenciát úgy fogjuk számontartani, mint egy új korszak elindítóját.

Varga Ferencel, IV. éves matematika-földrajz szakos hallgatóval, a JATE KISZ VB sportfelelősevel, a jelen lehetőségeit próbáltuk felmérni.

Ami a létesítmény helyzetét illeti, nem túlzás azt állítani, hogy — volt jobb. Az Ady téri sportpálya ugyanis egyre alkalmatlanabbá válik arra, hogy megfelelő testedzési feltételeket biztosítson a hallgatóknak. A feldett létesítmények taglalásától azt hiszem el is tekinthetünk...

Minden negyedik hallgató...

A szükséges lehetőségek mellett figyelemre méltó a sportnapjár programgazdagsága. A gólya és

úszásoktatás új módszertanának kidolgozására. A nyitrai főiskola és a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola közötti jó kapcsolat közismert. Az ottani pedagógiai fakultás oktatóinak felkérésére láttak munkához a szegedi szakemberek. A kutatói hármas részfeladatait Kovács Iván koordinálta, aki emellett a téma oktatásmódszertani részének kidolgozását is végezte. Dr. Riesz Béla, a pedagógiai-pszichológiai, míg Gyémánt Imre a biomechanikai vonatkozású területen fejtett ki tudományos munkát.

Parciális helyett globális...

Céljuk az volt, hogy a nyit- raiakkal közösen új oktatásmódszertant dolgozzanak ki. Ezenkívül a segédeszköz legcélszerűbb felhasználásának lehetőségeit, valamint az uszodai vízfelület kihasználásának leg gazdaságosabb módját is szondázták. Az eddigi tapasztalatok kedvezőek. Rájöttek például arra, hogy nem kell külön oktatni az egyes mozdulatokat, hanem célravezetőbb az úgynevezett globális tanítást. Kísérleti módszerük alapját a következőkben lehet összefoglalni: 1. Az anyag, vagyis az oktató mozgóssorok minimális tagoltsága. 2. Maximális motiváltság (in-

tenzív indítás az első napokban; majd a mély vízhez szoktatás időszakában ismét százszázalékos pszichikai ráhatás). 3. Az oktatási intervallumok, az adaptációs idő helyes megválasztása.

A hagyományos úszásoktatás alkalmával két héten keresztül naponta találkozott a tanuló a cseppfolyós közzeggel. A korszerű módszer lényege: két-három napos intenzív vízhez szoktatás után másnapokénti foglalkozások. A statisztikai felmérések is az utóbbi módszer helyességét bizonyították. A 240 főiskolással végzett kísérletek során a hagyományos módszerrel oktatottak képezték a kontroll csoportot. Ime néhány adat! Kontroll csoport: nem tanult meg úszni 15 százalék, a tanulási napok száma pedig 10,81 nap volt. Ezzel szemben a korszerű oktatásban részesültek közül mindenki megtanult úszni, míg a tanulási napok száma 7,75 napra redukálódott. Az utóbbi módszer hatékonyságának egyik magyarázata a segédeszközként használt hungarocell öv. Ez az oktatási segédeszköz azonban nem a mentőöv szerepét tölti be, mert csupán egyensúlyi helyzetben tartja a testet és csak annyit el- lenúlyoz, amennyi a légvételhez szükséges. Örvendetes, hogy a tanulók vízbiztonsága használatuk után is megfelelő volt. Az öv pszichés hatásáról csak annyit, hogy volt rá példa, hogy a hallgatóról mély vízben, használat közben levált. Az oktatók — Kovács Iván és Gyémánt Imre — később figyelmeztették a „szabadúszót”: nézze csak hol van az öve!

Fárasztó és felelősségteljes munka rejlik az ilyen gyengéd figyelmeztetések mögött. A korszerű módszer jelentősége, az oktatási idő rövidsége mellett abban is keresendő, hogy ugyanannyi idő alatt kétszer annyi hallgatót lehet megtanítani az úszás — pedagógusokról lévén szó — nélkülözhetetlen tudományára.

THEKES ISTVÁN

használni. A KISZ VB és a SZEOL költségvetésében szereplő három, illetve ötezer forintot összeg sem megvetendő — de mégis mindez talán kevés...

A kollégiumok mint új bázisok

Ma még felbecsülhetetlen és sajnos kiaknázatlan lehetőség rejlik a kollégiumokban. Két-három óras szabadidőre ugyanis összehasonlíthatatlanul jobban lehet eseményeket szervezni, mint például „lyukas órákra”. A diákoknak és kollégiumok speciális tömegsport rendezvények gazdái lehetnének, hiszen kevesebb ember idejét kell a sportfelelősöknek koordinálniuk. Egy-egy jól szervezett koccogmozgá- lom sok diákot öltöztethetne melegebbé és részesíthetné a futókat a mozgás, a sport élményében.

A szemléletlen kell első sorban változtatni! Sajnos, ma még csak kevesen értik meg, hogy megfelelő edzettséggel, fizikai felkészültséggel a tanulmányi nehézségek is könnyebben oldhatók meg. Ehhez azonban a KISZ- alapszervezeteknek az eddiginél is több sportéletutánt kellene szervezniük, hogy a hallgatók közvetlen keretek között elgátl- sák ki mozgásigényüket. Kétségtelen, hogy a korszerű új KISZ- klub kulturális és szórakozási lehetőségeivel napjaink sportolási feltételei nem állják a versenyt. De azért a jelen keretek között is bele lehet kóstolni a mozgás örömeibe.

T. I.